

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

פְּרִשֶׁת מִטּוֹת

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

הַכַּנַת דִּירָה לַה'

"איש כי ידר נדר לה" (א ג)

דַרְשׁ בַּעַל הַבְּאֵר מִשֶׁה' מֵאוֹרֵב:

"איש כי ידר" - כאשר בונה האדם לעצמו בית דירה לדור בו; "נדר לה" - עליו לדאוג לבנות גם דירה לה, אם בהרמת תרומה הגונה לבית כנסת או לבית מדרש, ואם בקב שייחוד בדירתו עצמה חדר מיוחד שיהיה קדש לה' ללמוד ולתפלה, כעין המבאר בהרה הקדוש (פר' תרו"ע דף נ א) שהבונה בית צריף להזכיר בפיו שעושהו לצורך עבודת ה', וזו תפלה על ביתו שימלא דשמיא.

עַל הָאֵדָם לְהַגִּיחַ כְּרֹאֵי לְמַעַלְתַּת תַּפְלִיתוֹ

"לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה" (א ג)

אָמַר הַרְ"ק רַבִּי זָאב וואָלף מִז'טוּמֵר:

בשעת התפלה, עת מוקפדים אנו את גדל רוממות הבורא ויתברך שמו, חשים אנו מיד את גדל שפלותנו לעומת גדלות הבורא. על האדם להזהר שלא לרדת ממודרגה זו לאחור התפלה, אלא להתנהג במשך היום בהתאם לתפלתו, לבל תזוז עליו דעתו אחר כך.

רמז להנהיגה זו נובל ללמד מפיסוק זה: "לא יחל דברו" - בל יחל האדם את שדבר פיו בעת תפלתו ויתנהג אחר כך כפי נטיית לבו ויצרו הרע, אלא "ככל היצא מפיו יעשה" - עליו להתנהג תמיד בענינה התואמת את מדרגתו בשעה שיצאה התפלה מפיו.

אור הפאר'

הַתֵּרַת נְדָרִים בְּיָמֵים הַנּוֹרָאִים

"לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה" (א ג)

מְקוּר לְמַנְהַג הַתֵּרַת נְדָרִים בְּעֵרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דַרְשׁ מִפְסוּק זֶה רַבִּי מוֹדְכֵי הַכּוֹן מַצִּיט בַּעַל הַשִּׁפְתֵי כַהֵן עַל הַתּוֹרָה:

"לא יחל דברו ככל" - סופי תבות 'אלול', מכאן שיש להתייר נדרים בחודש אלול קדם ראש השנה.

זמן נוסף שנהגו להתייר בו את הנדרים הוא תפלת כל נדר' בליל יום הפפורים, ובספר 'אור החמה' צ"ן כי אף למנהג זה נובל למצא רמז מלשון הכתוב בפרשתנו (להלן ל יז): "כל נדר וכל שבועת אסר לענת נפש אישה וקיימנו ואישה פרנו" - בזמן שמעוזה היא "לענת נפש", יש להתייר כל נדר וכל שבועה.

אֵימְתֵי מַחְלִיפִים יִשְׂרָאֵל אֶת אֲמֹנֹתָם

"ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב" (לא ח)

"הוא בא על ישראל, והחליף אמונתו באמונתם: שאין נושעים אלא בפייהם על ידי תפלה ובקשה, ובא הוא ותפש אמונתם למללם בפיו. אף הם באו עליו והחליפו אמונתם באמונת שאבא בחרב, שאבמר (בראשית כו ט): 'גל חרבך תתה' (ר"י)."

על פי דברי רש"י באר בספר 'נחלת עזריאל' (בפרשת ואת הנחכה) את לשון הכתוב (דברים לג ט): "אשר יך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזו ואשר חרב גאותו ויכחשו איביו לך" - בנהג שבועולם כחס של ישראל אינו אלא פשה שבו מתפלקים הם לפני ה' (עם נושע בה'), אלא שעלעתים מכחשים הגויים את חסם בכך שמשמתישים אף הם בכת זה ('ויכחשו איביו לך'), לכן מבתיחם הכתוב: "ואשר חרב גאותך" - במקרה שפזה יכולים אתם להשתימש כנגדם בחרב, ומקטח לכם כי תנחזו.

בספר 'נעים זמירות' (תהלים כ ח) הוסיף והמליץ על כך את לשון הפסוקים בתהלים (כ טו-ט): "אלה ברבך ואלה בסוסים ואנחנו

בשם ה' אלקינו נזכיר; מהם קרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד" - כאשר אמות העולם נלחמים בנו ברבך ובסוסים, אזי עלינו להזכיר את שם ה' בתפלה כדי להלחם בהם, אולם כאשר הם משתמשים בכחנו וכוכרים ונופלים בתפלה לקדוש ברוך הוא, אזי אנחנו נקום ונתעודד כנגדם בחרב ובחנית.

לְשׁוֹר עַל כָּלִי הָאֲמֹנֹת

דַרְשׁ הַחֶפְצֵי חַיִּים: מְלִשׁוֹן רַשִׁי נִרְאָה כִּי דְבוּרוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי הוּא בְגֵדָר 'כָּלִי אֲמֹנֹתוֹ'. אִם כֵּן, כִּפִּי שֶׁהָאֲמֹן שׁוֹמֵר מִכֵּל מִשְׁמֵר עַל כָּלִי אֲמֹנֹתוֹ, כְּדִי שִׁיזַכֵּל לְהַמְשִׁיךְ לְעִשׂוֹת בְּהֵם אֶת מִלְאכְתּוֹ כְּרֹאֵי, כִּךְ צָרִיף כֵּל יְהוּדִי לְשׁוֹר עַל נְקִיזוֹת דְּבוּרוֹ, כְּדִי שִׁיִּצְאֻ תַּפְלוּתוֹ מִפִּי מִתְקַשֵּׁת וּמְשַׁלְּמוֹת, וְכִךְ יִתְקַבְּלוּ לְרַצּוֹן לִפְנֵי אֱדוֹן כֵּל.

חֶפֶץ חַיִּים עַל הַתּוֹרָה

תִּקְוֹן עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה

"כל דבר אשר יבא באש מעבירי באש וטהר... וכל אשר לא יבא באש מעבירו במים" (לא כג)

דַרְשׁ בַּעַל הַבְּאֵר הַרְ"ק אִישׁ ח':

"כל דבר אשר יבא באש מעבירו באש וטהר" - לחטאים שבזמן בית המקדש נהגו היה לכפרם בקרבן הנשקף באש, קָמַת תְּשׁוּבָה גַם בְּזִמְנֵה הַזֶּה בְּאֲמִצְעוֹת קְרִיאַת פְּסוּקֵי הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְשָׁלָה לְאִשׁ, כְּדִבְרֵי הַגְּמָרָא (מְנַחוֹת ק"א): "כֵּל הַעוֹסֵק בְּתוֹרַת חֻטָּאת כְּאִלוֹ הַקְּרִיב חֻטָּאת", אִוְלָם "וְכֵל אֲשֶׁר לֹא יבֹא בְּאִשׁ" - לְחֻטָּאִים שְׂאִינֵם תְּנִינִם

לֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ

"עבדך ישאור את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממונו איש" (לא טז)

בִּתְנַא דְּבֵי אֱלִיָּהוּ (רַבָּא י"א) מוּבָא: "בְּזִכּוֹת מִי נִפְרַע הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם? בְּזִכּוֹת בְּנֵי הָאֵדָם שֶׁמְשַׁכְּמִים וּמַעֲרִיבִים לְבֵית הַכְּנָסֶת וּלְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְעוֹנֵים אִמּוֹ, וּמְבַרְכִים אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֲמֹן. עַלִּיהֶם הַכְּתוּב אוֹמֵר (תְּהִלִּים נ"ט ט): 'פְּדָה בְּשִׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְרֶב לִי כִּי בְּרַבִּים הִיוּ עֹשֵׂדִי'."

רָמַז לְכֵךְ נוֹכַח לְמַצֵּא בְּרֹאשֵׁי הַתּוֹבֹת: "ולא נפקד ממונו איש" שֶׁהֵם 'אֲמוֹן', וּמְכֹאֵן שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִצְחָו בְּמִלְחָמָתָם בְּזִכּוֹת עֲנִית אֲמֹן, כְּדִבְרֵי תְנַא דְּבֵי אֱלִיָּהוּ.

'אמונת יחקר' מטות

לכפרה בקרבן, כליצנות, פסע, שקר וכדומה, 'מעבירי במים' - אין תקנה בזמן הזה אלא באמצעות חרטה ותשובה הנעשית בשפיתת הלב במים ובדמעות שליש.

אֲדָרַת אֱלִיָּהוּ

תַּפְלָה בְּהַתְּלַחְבוֹת

בְּדִבְרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁנִּשְׂאָ בְּפִי תְּלִמְדֵיזֵי בְּיוֹם הַדִּין, אָמַר הַחֶפֶץ חַיִּים:

בתורתנו נאמר: "כל דבר אשר יבא באש מעבירו באש וטהר", ואנו הלא חטאנו באש התלהבותנו לדברים האסורים, על כן צריכים אנו לטהר את עצמנו על ידי אש התפלה בהתלהבות וברגש קדש. התורה והעולם עמי קמט

כִּסְפֵּנו וְזַרְעֵנו יִרְבֶּה כַּחוֹל

"ויגשו אליו ויאמרו גדרת צאן נכנה למקנה פה וערים לטפנו" (לב טז) חֲסִים הִיוּ עַל מְמוֹנֵם יוֹתֵר מִבְּנֵיהֶם וּבְנֵיהֶם, שֶׁהִקְדִּימוּ מְקִינֵיהֶם לְטַפָּם. אָמַר לָהֶם מִשֶׁה' (לְקַחוּ פֶסֶק) לֹא כֵן, עֲשׂוּ הַעֲקָר עֲקָר וְהַטְּפֵל טְפֵל, בְּנֵי לָכֶם תַּחֲלָה עֲרִים לְטַפְכֶם וְאַחֵר כִּךְ גְּדוּרוֹת לְצִאֲנֵכֶם" (ר"י).

בַּחֲת מִתְּשׁוּבוֹתַי הַתִּיחַס הַחֲתָם סוֹפֵר: לְפִיטוּ 'הַמְּבַדִּיל' שֶׁאֵנוֹ אוֹמְרִים בְּמוֹצָאֵי שְׁבוּתוֹת וְהִבִּיא שְׁבִמְקוֹרוֹת קְדוּמִים גִּטַח הַפְּזוּמֹן הוּא: "כִּסְפֵּנו וְזַרְעֵנו יִרְבֶּה כַּחוֹל וְכוֹכְבִים בְּלִילָה", אוֹלָם בְּסִדּוּרֵים מִן הַדּוּרוֹת הָאֲחֻרָיִם שֶׁנֶּה גִּטַח ל': "זַרְעֵנו וְכִסְפֵּנו יִרְבֶּה כַּחוֹל".

מְכֹאֵר הַחֲתָם סוֹפֵר: נִרְאָה כִּי הַמְּסַדִּיִם שֶׁנֶּה זֹאת לְאוֹר דְּבָרֵי רַשִׁי בְּפִרְשֵׁתוֹ עַל כִּךְ שֶׁהוֹכִיחַ מִשֶׁה' אֶת בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רֵאוּבֵן עַל הַקְּדָמַת מְמוֹנֵם לְזַרְעָם. אוֹלָם לְמַעֲשֵׂה יֵשׁ לְדַחוֹת שְׁנֵי זֶה, שְׁכֹן מִבְּחִינַת מִשְׁכַּל הַחַרוֹז מִתְאִים יוֹתֵר לְהַתְנַסֵּחַ כֵּאֵן כִּסְפֵּנו וְזַרְעֵנו.

שֶׁהָרִי לְגִרְסַת 'זַרְעֵנו וְכִסְפֵּנו יוצא שְׁהַדְמוּי רֵאוּשׁוֹן 'רְבִּה כַּחוֹל' מִתְּחִלַּת 'זַרְעֵנו, וְהַשְּׁנִי 'כּוֹכְבִים בְּלִילָה' מִתְּחִלַּת לְכִסְפֵּנו. דְּמִיו זֶה אִינוֹ מִתְאִים: עַל כִּסְפֵּנו רֹאֵי שֶׁנִּבְשָׁשׁ שְׂדֵיבָה 'כַּחוֹל', אוֹלָם עַל בְּנֵינוֹ אֵין מִתְאִים שֶׁנִּבְשָׁשׁ שְׂדֵיבָה כַּחוֹל, אֵלָּא 'כּוֹכְבִים בְּלִילָה' - שִׁיאִירוֹ אֶת הָעוֹלָם וְיִהְיֶה בַּעַלִּי קָרָו וְגִדְלָה כּוֹכְבֵי הַלֵּילָה.

כִּמוֹ כֵּן, לֹא נִתְּן לְשִׁנוֹת אֶת סֵדֵר הַדְּמוּיִים לְזַרְעֵנו וְכִסְפֵּנו יִרְבֶּה כּוֹכְבִים בְּלִילָה וְכַחוֹל, כִּי הָרִי כֵּל חַרוֹז פִּיטוּ 'הַמְּבַדִּיל' מִסְתַּמְּיָם בְּלִילָה. לְפִיכֵךְ רֹאֵי לְהַשִּׁיב אֶת הַנְּרִסָּה עַל כִּפָּה: כִּסְפֵּנו וְזַרְעֵנו יִרְבֶּה כַּחוֹל וְכוֹכְבִים בְּלִילָה.

שִׁוִּית 'חֲתָם סוֹפֵר' אוֹי"ח ס"ו

לַה' הִישׁוּעָה

"ואם לא תעשונו כן נהג חטאתם לה' ודענו חטאתכם אשר תמצא אתכם" (לב כג)

לְכַאוֹרָה, יֵשׁ לַהֲבִיז מִפְּנֵי מַה הַחֲרָךְ מִשֶׁה' לְדַבֵּר קְשׁוֹת עִם בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רֵאוּבֵן, לְאַחַר שֶׁהַתְּחִיבוּ בְּפֶה מִלֵּא (לב ז): "וְאֲנַחְנוּ נַחֲלֵץ חַשִּׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל?"

בְּאֵר רַבָּה שֶׁל רִישׁוֹלִים הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זִוּנְפֵלְד ז"ע:

מִשֶׁה' הַקְּפִיד עַל כִּךְ שֶׁבְּנֵי גֵד וּבְנֵי רֵאוּבֵן לֹא הִכִּירוּ שֵׁם שְׁמִים בְּפִיָּהֶם בְּעוֹדָם מַעֲהִירִים עַל כְּנֻסֵם לְהַחֲלֵץ חוֹשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. מַדְבְּרִיהֶם גִּדָּה נִיחוּחַ שֶׁל כַּחֵי וְעַצֵּם, דִּי, וְעַל כֵּן הוֹכִיחֵם מִשֶׁה' וְהִבְהִיר לָהֶם כִּי נִצְחוּנָם בְּמִלְחָמָה אִינוֹ אֵלָּא מֵאֵת ה'.

דְּבַר זֶה נִרְמַז בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב (שֵׁם ט): "וַיֹּאמֶר אֱלִיָּהֶם מִשֶׁה' אִם תַּעֲשׂוּן אֶת הַדְּבַר הַזֶּה אִם תַּחֲלִצוּ לִפְנֵי ה' לְמִלְחָמָה" - רַק אִם תַּקְּפִידוּ לְהַזְכִּיר אֶת שֵׁם ה' לִפְנֵי צִאתְכֶם לְמִלְחָמָה, אֲזִי יִקְיַם בְּכֶם: "וְעַכְר לָכֶם כֵּל חַלוּץ אֶת הַיָּדָן לִפְנֵי ה' עַד הַרְוִישׁוֹ אֶת אִיבֵי מִפְּנֵי" (שֵׁם טא).

וְאָכוּ, מִיָּד לְאַחַר תּוֹכַחְתּוֹ שֶׁל מִשֶׁה' מְצִינֵה שֶׁהִקְפִּידוּ הַלְלוֹ לְהַזְכִּיר אֶת שֵׁם ה', כְּכַתּוּב (שֵׁם טו): "וְעַבְדְּךָ יַעֲבִרוּ כֵּל חַלוּץ צָבָא לִפְנֵי ה'".

'חכמת חיים'

בְּיָמִים אֵלוֹ שֶׁבָּהֶם כָּלְנוּ נוֹטָאִים עֵינֵינוּ בְּתַחֲנָה לְבוֹא הַגְּאֻלָּה
נתחזק כלנו בעניית אמן,
וּבְכֵךְ נִזְכֶּה שִׁיָּקִים בְּנוֹ:
"ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים..." אמן.

"חסידי אחד התענה על אריכות הגלות, ונתגלה לו בחלום: 'אין יבא הגאולה והעולם אינכם משגיחים לענות אמן על ברכת הגאולה, וזהו: 'הסחזיר שכינתו לציון' (ספני אמירת 'מודים דרבנן שאחריה) ו'הפורש סכת שלום... ועל ירושלים' (ספני אמירת 'ותמרו' שאחריה)".
(ספר 'הגן ודבך משה' ליום י"א)

תענה אמונים

מבט על סדר התפלה

הקדמה לפסוקי דזמרה

"אמר רבי יוסי: יאה חלקי מגומרי הלל בכל יום. איני? והאמר מר: הקורא הלל בכל יום הרי זה מתרחק ומגדף! כי 'אמרנו - בפסוקי דזמרה' (שבת קיח ב)."

את טעמה של תקנת אמירת 'פסוקי דזמרה' כפתיחה לתפלה, למדו הגאונים (הובא במחזור ויטרי סי' ט) מדברי רבי של שמיא (ע"ז א ב): "לעולם יסדר אדם שבו של מקום ואחר כך יתפלל".

עוד בארו התוספות (ברכות לא א ד"ה רבנן): "אין מתפללין מתוך קלות ראש ושחוק, אלא מתוך כבוד ראש ושמחה של מצוה, כגון שעסק בדברי תורה. ולכן נהגו לומר פסוקי דזמרה ואשרי קדם תפלה".

קולו זמר עריצים

טעם נוסף לאמירת פסוקי דזמרה קדם התפלה באר בעל 'משה משה' (עמוד העבודה ג) ונעתיק מתוך לשונו: "מן הארץ ועד לרקיע אין שום מקום פנוי, אלא הכל מלא גדודים והמונים. יש מהם שהורים ובעלי חסד, ויש למטה כמה בריות טמאות מזיקות ומקטרגות... תפלתו של אדם עוברת בין אלו הפתוח ועולה לרקיע; אם יש בו זכות - לא יפגעו... ואם אין בו זכות - כמה פגעים ומשחיתים פוגעים בהם בדרך... בהיות אדם מסדר אותן הזמירות, אינו מסתלקים והולכים להם אותם הפשחיתים והמעקבים".

ממשיך ומבאר המטה משה: "ונקראו 'זמירות' מלשון 'זמור', שצאמר (שעיהו יח ה): 'זכרת הזוללים בפזמרות'. ועל זה אמר דוד המלך ע"ה (מהלים טו טז): 'זמרות היו לי חסד, גבית מגורי, כלומר: באותן המקומות שאני הייתי מתבאר בדרך והיה לי פחד ומגור (מהמזיקים), אותן הזמירות כורתים אותם".

את דבריו מסים המטה משה באזהרה: "לכן צריך להזהר שלא לדבר בין הזמירות הללו עד אחר תפלת ה', ולכן מחשבתו נראית שלא תתעכב תפלתו. ואם סח בינתיים ותפסלה הפגנה, וחוזרים אותם גדודים לערף מלחמה אתו לעכב תפלתו".

באופן דומה כתב בעל 'מאור ושמש' (פר' בשלח): "כשואמרים פסוקי דזמרה אנו מחברים עצמנו עם המלאכים להודות ולהלל למלך העולם, שאנו אומרים: 'הללו את ה' מן השמים' וכו', ועל ד' זה אנו מטהרים את עולם היצירה, לומר עריצים ולהכרית כל הקוצים הסובבים את השושנה העליונה, ולכן נקראים פסוקי דזמרה".

מפתחות להיכלו של מלך

המגיד ממעריט וז"ל א"ה היה מעורר על העבודה, כי בראש השנה וביום הכפורים מקפידים המון הקהל להתפלל את תפלות העמידה מלה במלה ובכונה מיוחדת יותר מיומת השנה, וזאת משום שתפלות אלו אינן נאמרות תדיר, ועל כן לבס נהגו למלות תפלות אלו לאמרו בתקונן. ומתוך כך ראינו הם שלא להפסל חלילה במחשבה רעה וכיוצא בזה.

מאותה הסבה בפסוקי דזמרה מרבית המתפללים אינם מקדישים מאמץ מיוחד, כי הרי הם לפניהם דבר ישן שכבר דעו בו מאות פעמים משך כל השנה, וממילא אין הם מגיעים דרכם להתפעלות הנצרכת לתפלה.

לאמתו של דבר צריך להזהר מאד בחלק זה של התפלה, כי אמנם תפלת העמידה היא העקרית, ובה מדבר האדם לפני המלך ממש, אבל כפי שכבר תמהו חז"ל במקום אחר כך גם בענין זה: כיצד יוכל אדם שאין ברשותו מפתחות החצר להכנס אל הבית!?

עליו לדעת כי בכל ימות השנה כחם של 'פסוקי דזמרה' גדול הוא עד מאד להכניע ולהכרית את כל המיטרגים והמעכבים את התפלה. לכן יש להקפיד לאמנם בכונת הלב, באימה וביראה, וכן נזהר שיתקבלו כל תפלותינו באהבה (למזימים קרים' אות מלד).

ידעה ספלאה הביא מהר"ן אלגון בספרו 'שלמי צבור' (סוף דיני ברכת התורה): "מצאתי בתשובות מכתב ד' הירב"ן ז"ל שהביא בשם מרדכי הנעלים: בשעה שהשכינה באה לבית הכנסת ורואה את המתפללים אומרים הזמירות, מקצתו מאחרין ומקצתו מקדימין, מיד היא מסתלקת".

מעלת אמירתם בכונה ובמתינות

חשיבות מיוחדת נתנו הפוסקים לאמירת 'פסוקי דזמרה' במתינות, וכפי שפסק הש"ת (או"ח נא ח): "אין אומרים הזמירות במרוצה כי אם בנחת", ובבאר היטב" שם הוסיף: "שלא ידלג שום תבה ולא יבליעם, אלא יוציא ספיו כאלו מונה מעות".

ב'כלבו' (סי' י) הביא בשם רבנו נתן: "גם בני אדם שאומרים את פסוקי דזמרה במרוצה כדי להספיק להתפלל שמונה עשרה עם הצבור, ולא טוב הם עושים שמקצרים שבו של מלך מלכי המלכים בשביל שאלת צרכיהם, וכי יש מלך שיתרצה בכך!?"

אף המגיד' בלמודו עם מרן ה"בית יוסף' הזהירו להשכים בכל בקר לבוא לבית הכנסת כדי שיוכל להספיק לומר את פסוקי דזמרה כסדרו, כי המאחר לבוא לבית הכנסת נאלץ לומר את התפלה כטלוי על גבי טלוי, לאחר את המקדים ולהקדים את המאחר. והרי "כל סדר התפלה מיוחד ומסודר על יסוד וסדר וכוונתו. ואלו מאחר המקדים, הרי אהה מפריד ומקלקל הסדר".

ובספר 'עולת תמיד' (פ"ה) כתב: "כיון וזמין האדם כל חושיו וכוחותיו לומר ולשורר, לפאר ולרום לקדוש ברוך הוא. ותשעבד נפשך לומר במתן כל תבה ולהבין פרוש המלות לכל הפחות. וכפי גדל העיון שיהיה לה בתפלתו, כן תגדל ותתלהט בגופך השמחה והיראה והאהבה לקדוש ברוך הוא".

עשרים דקות אינן מספיקות

על המשגיח דפוניב' רבי יחזקאל לוינשטיין מספר כי היה מקפיד מאד לומר את פסוקי דזמרה במתינות ובהתבוננות, ועל כן מעולם לא נגס לתפלה בזמן התהלת פסוקי דזמרה, אלא היה מקדים זמן רב קדם לכן, מלבד שתי פעמים שהיה אינוס לאחר. והיה רגיל לומר לעשרים הדקות שרגילים להקציב בישיבות לאמירת פסוקי דזמרה אינן מספיקות לו (מופת הדור' פרק א.א.).

עוד הובא על המשגיח, כי היה ממליץ לכל שומעי לקחו להקפיד בענין זה, ואמר כי אמירת פסוקי דזמרה מלה במלה במתינות, משפיעה על האדם לא פחות משיחת מוסר עצמית. שכן ההתבוננות בגדלת ה' ובהנהגת העולם, מתקנת בקרב האדם את האמונה והשקפה על כל הליכותיו (ברפת אברהם' - תורה ודעת' עמוד 108).

ולאדם שנהג להתפלל כותמיו ושאלו האם בימים שמתאחר להגיע לתפלה מוטב שיצטרך בפסוקי דזמרה כדי להספיק להתחיל שמונה עשרה כותמיו? השיב המשגיח: "ותמיון היא מעלה בתפלה, אף ראשית הכל צריך שתהיה 'תפלה', ובלי פסוקי דזמרה כיצד תהיה זו 'תפלה'?" (תפלת תה' עמ' מה).

מעשה אמונים

ספור שבועי על אמן ותפלה

כשפואב - צועקים!

איש אלקים קדוש היה הרב הקדוש רבי אורי מסטרליסק זי"ע.א. המכונה בפי כל בחרדת קדש: 'השרף מסטרליסק'. לא בכדי מכנה היה רבי אורי בתאר נשגב זה; הנהגותיו כלן היו ספוגות בקדושה ובטהרה, וכשהיה מרצה את דברי קדשו בפני חברים מקשיבים נראה היה כאילו אש אוהות בעצמותיו, וגופו בוהר בלהבת אש קדש.

כך היה בלמוד התורה והנהלתה, ועל אחת כמה וכמה בשעת התפלה. באותן שעות שהקדיש מיומו לעבודת התפלה, כמעט לא נתן היה לעמוד במחצתו. נפשו הייתה מתלהטת בתוך גופו ומשלהבת את כל סביבותיו. קולו שהלך ונבר החריד את סביבתו, ורגליו שהתרומונו טפח מעל גבי הקרקע, שוטטו אנה ואנה מקצה בית המדרש ועד קצהו.

*

מעשה היה ובאחד מערבי השבתות התארח בסטרליסק יהודי אמיד ממושבי גרמניה. את בקורו פתח האיש בתפלת שחרית ומשכח בבית מדרשו של הרבי.

הנהגתו של רבי אורי זרה הייתה בעיניו; מנעוריו הרגל לכבש את התלהבותו ולהתפלל באופן ובאופן כמבד, והנה עתה הוא רואה לראשונה מול עיניו תפלה השונה לגמרי מכל מה שהכיר.

לאחר התפלה נגש האיש לביתו של הרבי. הוא לא היה מסגל לכבש את תמיהתו, והוא שם על הטרפה לשיטח בפני הרבי את ספקותיו ולהביא את משמעות התנהגותו הפנימית בשעת התפלה.

התנדב האיש על דלת ביתו של הרבי. מה התאכזב כשנפתחה הדלת ובפתח עמד אחד מבאי ביתו של 'השרף מסטרליסק'. הרבי נסע לשבות בעירה שבתורה מסוכה, הפטיר הלה ביבשת ופנה לסגור את הדלת, אלא שהשעיר לא מהר לעמוד את המקום. סקרנותו שלא ידעה מנוח גרמה לו לנקש שוב בדלת המתקלפת.

שוב נפתחה הדלת בידי הגבאי, והיהודי מהר והנחית את שאלתו: "אמר לא ל", פנה לגבאי, ואיש ביתו של הרבי הוא איש אלקים קדוש וכי כל הנהגותיו מיוחדות על אדני קדש. ברם דבר אחד אינו מסגל להבין: מדוע הוא צועק בתפלתו? וכי אין הוא יכול להתפלל בנחת וברגע, כפי שמתפללים אני, בני קהלתי ויהודים נוספים רבים וטובים?"

בן שיחו לא התרגש מהשאלה כלל וכלל. רגיל היה בשאלות כגון אלו, וגם הפעם הוא לאיש את אותה תשובה שהייתה שגורה בפיו זה מכבר: "ראה נא, רבי יהודי, לבו של רבנו הקדוש בוהר תמיד ביראת אלקים, ובשעת התפלה, עת עוסק הוא בשיהה עם קונו, מתפרצת אותה ראה החוצה, ביתר שאת וביותר, עד עד כדי צעקה".

אלא שהפעם האורח לא השתכנע מהדברים, והוא שב וטען בעקשנות: "איני חושב כי לבי או לבם של שאר בני קהלתי בוהר פחות מלבו של הרבי, ולמרות זאת איננו צועקים!" "אם אינך צועק, אות הוא כי לבך אינו בוהר כלבו של הרבי", הטיח הגבאי, אך האיש לא מהר להקנע ושב וטען כי אין הדבר נכון כלל ועקר.

יכול היה הכוח להמשיך עוד שעות מספר, אלא שההגות שברחבו העיר הזכירה לאורח ולאיש ביתו של הרבי הולכת ומתקרבת ונלחם קדוש את הדיון אם רוצים הם שלא יתקדם בהם מאמר חז"ל (ע"ז ג א): "מי שלא טרח בערב שבת - מהיכן יאכל בשבת?"

פנה האורח לצאת אל הרחוב, והדלת עמדה להסגר בשנית, אלא שזו נזכר כי מטרפה נוספת הייתה לבקור זה: באמתחתו צרור היה כסות כסף עצום שעתיד היה לשמשו לצרכי מסחרו, והוא בקש להפקידו בידיו של הרבי. הרבי לא היה בבית, אך גם הגבאי עשה לעיו רשם של בן אדם נאמן ובר אורן, ועל כן שב בשנית למעון הקדש ובקש מהאיש הספקד על הבית כי יואיל בטובו לשמור על פקדונו הקר עד מוצאי השבת.

"ירא אני להניח את כספי בחזר המלון", הסביר האורח, "ובפרט שבמהלך השבת עתיד אני להעזר מחזרי למשך שעות ארוכות, וכבר אמר החכם כי 'פרצה קוראת לגבאי'".

הגבאי הסכים וצורו הפסד החליף ידיו.

*

השבת עברה על האורח בשלוה ובהתרומונו הרון, ומשאך יצאו כוכבים ראשונים, מהר הוא לבית הרבי לבקש מהגבאי שישיב לו את כספו.

מה רבה הייתה הפתעתו כשהגבאי עטה על פניו ארשת מתקמת ותוך שהוא פוכר את דיו אמר: "לרבי על איה כסף אדוני מדבר? בודאי התבלבלת בני לבין מישוה אחר!"

"מה זאת אומר?" אמר האורח בהלם, "וכי אינך זוכר שהפקדתי בידך את כספי סמוך לכניסת השבת?" אולם הגבאי עמד על שלו: "איני זוכר ספור שפנה, ואיני יודע על מה כבודו מדבר".

"שקנו! הכיצי זה תעני פנים לטען שלא הפקדתי את הכסף בידך?", התפרץ האורח כלפי הגבאי באופן שלא הלים את מוצאו ואפיו המאפק, "הלוא במקום זה ממש עמדנו שנינו זה מול זה כשצורו הכסף עבר מידי לידך, הן לו את כספי ומניד!"

אך גם הפעם לא התרגש הגבאי והמשיך לטען בקול רגוע כי הספור אינו מוכר לו, ובנדאי התבלבל האורח בינו משהו שדומה לו.

כאן כבר לא יכול היה האורח להתאפק. התנהגותו יצאה מכלל שליטה והוא תפס בצוארונו של בן שיחו, ונענע אותו עד כדי קאב והחל לזעוק בהיסטריה כשדקמות בעיניו: "הצור מחצתי! השב לי מיד את כספי!"

"רבי יהודי", פנה אליו הגבאי בטון רגוע שהכריחו להרפות מעט מאחזותו, "למה לה לצעק ולהשתולל כתייה פצועה? דבר בנחת כגון אדם!"

"בנחת???", השיב האורח כשהוא לא מש מפניו, "איך אדבר בנחת כשכל כספי עומד לרדת לטמיון? איך לא אשתולל כשכל עתיד מנח על כף המאזניים? הלוא לבי רותח מנצם ומחך דה!"

בשלב זה של השיחה התפשטה בת צחוק על פניו של הגבאי. הוא הניח יד חמימה על כתפו של בן שיחו והרגיעו: "נהה כי כן ראתי ונוכחת על בשרך כי 'כשפואב צועקים!', וכעת קח נא את כספיך ואלך לדרךך בשלום. מעולם לא חשבתי להנות ממנו ולו בפרוטה, בקשתי רק להקדיש כי כשהלב בוהר - נמלתי ממנו צעקה באופן טבעי".

"אמנם", הפטיר הגבאי בקול שדמה כמעט לחישה, "מנימים כאלו שצועקים על כספם, ומנימים כאלו שצועקים על יראת השמים שלהם. רבנו הקדוש שיד, לקבוצה השניה..."

מפי המגיד רבי שבתאי יודלביץ, שיח יוסף עמ' פט

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו. (אגרת הרמב"ן)